

Schriftlicht

Groot en ondoorgrondelijk

P. Niemeijer

**Groot is de HEER, hem komt alle lof toe,
zijn grootheid is niet te doorgronden.**

(Psalm 145:3)

Allah is groot. U kent die roep ongetwijfeld van beelden op de tv. Bij begrafenissen of betogingen in het Midden-Oosten hoor je uitzinnige massa's roepen om wraak. Het 'allahu akbar' krijgt de klank van een strijdkreet.

Psalm 145 zingt: Groot is de HERE. Hier geen woede en uitzinnigheid, maar een loflied. Hier geen losstaande kreet, maar een belijdenis met inhoud. Goed om naar te luisteren aan het begin van een nieuw jaar onder zijn bewind.

De kring steeds wijder

Groot is de HERE, Hem komt alle lof toe, zijn grootheid is niet te doorgronden. Een tekst die alle aandacht op de HERE richt. Het is eigenlijk de hele psalm in een notedop.

Psalm 145 is een loflied. Ook de volgende psalmen zingen Gods lof. Die beginnen en eindigen zelfs met: Halleluja! En het loopt uit op Psalm 150: Halleluja! Loof God in zijn heilige woning, alles wat adem heeft, loof de HERE. Halleluja! Dat het boek van de Psalmen uitloopt op pure lof, laat zien wat de spits en het uiteindelijke *doel* is van al ons zingen en bidden, van ons leven, van heel onze omgang met God, persoonlijk en als kerk. Alles loopt uit op de onverdeelde lof van God. Dat is het hoogste waartoe een mens kan komen.

Het is ook het *laatste* in het boek van de Psalmen. Je bent er niet zomaar. Je zou zelfs kunnen zeggen: de volmaakte lof is nog iets van de toekomst. Daar gaat het héén. Nu is er nog veel gebrokenheid en zonde, veel verdriet, veel smeken en klagen. Maar we zijn onderweg naar de bruiloft van het Lam, waar de lof ongemengd is en God alles in allen.

Het valt op dat in Psalm 145 zoveel zinnen tussen hoge komma's staan. Dat begint in vers 3. En u vindt het verder in vers 8 en 9 en in de verzen 13-20. Die hoge komma's openen ons oog voor de structuur van de psalm. In de verzen *zonder* hoge komma's vinden we steeds een voornemen of een oproep om de HERE groot te maken en te loven. En in de verzen *tussen* hoge komma's vinden we dan de reden en de inhoud van de lof. In de psalm vinden we dus een voortdurende afwisseling van de *oproep* tot Gods lof en de *inhoud* van Gods lof. In dat voornemen, die oproep tot lof vinden we dan ook nog weer een mooie opbouw. Het begint in vers 1 en 2 met de *dichter zelf*: U, mijn God en koning, wil 'ik' roemen. Elke dag opnieuw wil 'ik' u prijzen.

Dan komt in vers 4 tot 7 de oproep aan 'geslacht na geslacht'. Dat zijn zij die kunnen zingen van machtige daden en wonderen die God aan hen gedaan heeft, van zijn goedheid en gerechtigheid voor hen. Dat is duidelijk een oproep aan het *volk van God* om Hem de generaties door te prijzen om zijn gunst aan hen betoond (vgl. soortgelijk woordgebruik in Ps. 78:4 waarnaar J.P.M. van der Ploeg verwijst). De belijdenis die deze geslachten moeten uitzingen, gaat terug op Exodus 34: de naam van de HERE die Israëls geschiedenis beheerst, zoals de HERE zelf die bij de Sinai aan Mozes en het volk geleerd heeft.

En dan komt in de verzen 10 tot 12 de oproep aan *al Gods schepselen* en aan al de stervelingen om de HERE te prijzen om zijn koningschap over alles en iedereen, en om zijn zorg voor wie Hij ook maar hoort roepen.

De dichter, het volk van God, alle schepselen: je ziet de kring steeds wijder worden. Maar de dichter zelf blijft aan het zingen. In vers 5 en vers 6: ook ik wil uw wonderen en grote daden vertellen. En aan het slot waar hij in het laatste vers zingt over ‘alles wat leeft’, dat Gods heilige naam moet prijzen, begint hij bij zichzelf: Laat *zó mijn mond* de lof spreken van de HERE! De dichter richt zich tot anderen, binnen het volk van God en erbuiten, maar hij vergeet zichzelf niet! Hij streeft naar samenzang! Groot is de HERE, Hem komt alle lof toe. Zijn grootheid is niet te doorgronden.

Gods koningschap

Groot is de HERE, Hem komt alle lof toe, zijn grootheid is niet te doorgronden. Gods grootheid is in deze psalm met name de grootheid van zijn *koningschap*. Dat neemt een centrale plaats in deze psalm in. De dichter spreekt de HERE in vers 1 aan met: U, mijn God en koning. En in de verzen 11 tot en met 13 komt dat koningschap weer terug: Laten al uw schepselen getuigen van de luister van uw koningschap; laten zij aan de stervelingen de glorie en glans van uw koningschap verkondigen; uw koningschap omspant de eeuwen. Dat zingen van Gods koningschap gaat nog te meer spreken als we zien dat deze psalm uit de Davidsbundel stamt. Het is een psalm die *vorsten* in de mond gelegd wordt. Zij moeten zingen van Hem die *hun* koning is! De Koning der koningen.

Deze hemelse Koning is een koning die zijn macht niet – zoals destijds nogal eens gebeurde – vestigt en doorzet over de rug van anderen of die zijn dure beleid voert ten koste van hen die er ellendig aan toe zijn. Nee, deze Koning combineert zijn hoge macht met zijn diepe liefde voor wie gevallen is of gebukt gaat. Hij is een steun voor wie gevallen is, Hij richt op wie gebukt gaat. Allen zien hoopvol naar Hem uit en gul opent Hij zijn hand. Niemand klopt tevergeefs bij Hem aan. Hij hoort klachten en komt te hulp. Bij deze Koning gaan recht en macht en liefde samen! Dit is een koning zoals alle koningen en overheden zouden moeten zijn. Inderdaad: groot is de HERE. In zijn grootheid gaat Hij alles te boven.

Macht en liefde gaan bij de HERE als Koning samen. Op een voor ons vaak niet te volgen manier. Als je vandaag mensen hoort spreken over God, merk je hoe ze deze twee slecht kunnen *combineren*: Gods almacht aan de ene kant, en Gods liefde en goedheid aan de andere kant. Ze lopen stuk op alle kwaad dat in de wereld gebeurt. Ze zeggen: als God almachtig is, dan laat Hij wel heel erg veel kwaad toe en kunnen we niet geloven dat Hij goed en liefdevol is. En als God goed en liefdevol is, dan moet er in deze wereld wel heel veel buiten zijn macht vallen, want er gebeurt zoveel slechts. Maar Psalm 145 bezingt ze tegelijk: Gods *macht* over alle dingen en Gods *liefde* voor zijn schepselen en zijn volk. En hoewel Hij regeert ook over alle kwaad, is Hij er niet schuldig aan: Hij is *rechtvaardig* in alles wat Hij doet (vs. 17) en haat juist alle kwaad, zelfs het kwaad dat Hij – op wat voor ondoorgrondelijke manier ook – ten goede doet meewerken. Gods macht is gelukkig niet zonder liefde: dan zou ze huiveringwekkend zijn. En zijn liefde is gelukkig ook niet zonder macht: dan zou zijn gebrek aan vermogen Hem ontzeggen wat zijn liefde zou willen bewerken. Ook al doorzien wij het samengaan van zijn almacht en goedheid niet altijd, we vertrouwen Hem en we zingen: Groot is de HERE. Zijn grootheid gaat het scherpst verstand te boven. We gelóven het. Omdat God zelf het ons zo leert. Hem komt alle lof toe. Zoals Hij is er geen ander!

Koning over alles en iedereen

Groot is de HERE, Hem komt alle lof toe. Zijn grootheid is niet te doorgronden.

Dat ga je ook zien als je bedenkt waarover de HERE allemaal gaat en waarin Hij allemaal aan het werk is. In Psalm 145 gaat het over van alles. Over de machtige daden en wonderen die God voor zijn volk doet: de manier waarop Hij hen verlost, bijeenbrengt, van al het nodige voorziet, de weg wijst en ze beschermt; zijn genade en zijn liefde in de HERE Jezus Christus; de manier waarop Hij door zijn Geest in ons wil wonen en ons leven vernieuwt, van alles voorziet en richting geeft. Daarnaast regeert Hij ook in heel de schepping. Over alle volken en alle mensen, en over alle dieren en sterren en bomen en planten. Het gaat ons begrip te boven. Zelfs in onze meest uitvoerige lijsten zien wij van alles over het hoofd. Er is veel waarvan we niet eens wéten! Als wij in het algemeen bidden voor mensen die arm zijn of geen werk hebben of moeiten ondervinden, weten wij niet precies om wie het gaat. Niet eens bij ons in de straat, laat staan in Irak of India of Congo. Maar de HERE kent al zijn schepselen en weet wat ze doormaken. Hij kent de machthebbers in hun paleizen en de daklozen in hun dozen.

Alles en iedereen is van Hem afhankelijk. Alles wat goed is, is van Hem afkomstig. Niet alleen geloof en bekering. Maar ook eten en drinken, liefde en seksualiteit. En ook zaken als: wetten die het leven reguleren, maatschappelijk besef en beschermende structuren als gezin en huwelijk. Ook daarin ondervind je de grootheid van God en komt Hem alle lof toe. Het huwelijk met zijn waarborgen van trouw en recht als een ring om onze liefde heen. Het is allemaal geschenk van Hem. Hij gaat erover. Allen zien hoopvol naar U uit, zingt vers 15, U geeft brood, op de juiste tijd. Gul is uw hand geopend, U vervult het verlangen van alles wat leeft. Mensen kijken naar hun loonstrookjes of hun winst, uitkeringsgerechtigden naar het UWV, honden naar hun baas en eenden naar de zak met oud brood, maar in feite kijken ze hoopvol uit naar de HERE. Hij is het uiteindelijk van wie ze afhankelijk zijn. En in al zijn zorg is Hij machtig, rechtvaardig, trouw en goed. Groot is de HERE, niet te bevatten.

Hoe kijken we?

Groot is de HERE. Hem komt alle lof toe. Maar is het allemaal zo positief? Er gebeuren toch ook vreselijke dingen in de wereld?

Nou en of! Helaas wel! Daar gaat de psalm ook niet aan voorbij. Er wordt gezongen over gevallenen, over hen die gebukt gaan, over hen die zelf geen eten hebben, die klagen over en uit hun nood (vss. 14-19). Psalm 145 is zeker niet idealistisch. Hij weet van gebrokenheid en ontwrichting, van ongelijke verdeling van bezit, van vromen die slag op slag krijgen en van zondaars die het voor de wind gaat. De HERE hoort al zijn schepselen roepen.

Hoe kun je in die situatie nu toch blijven zingen van de grootheid en goedheid van de HERE? Besterft je die lof niet vaak op de lippen? Het is maar hoe je kijkt en vanuit welke invalshoek. Laat me op een paar dingen in de psalm mogen wijzen.

1. Als de psalm zingt over Gods grootheid en goedheid in zijn schepping, dan komt dat – heel opvallend – pas ná het lied over wat God voor zijn volk heeft gedaan. Wij beginnen vaak bij dat wat we om ons heen zien en trekken van daaruit onze conclusies. Maar in Psalm 145 gaat het anders. Die begint bij Gods genade en liefde, zijn geduld en zijn trouw voor zijn *volk*. Er wordt herinnerd aan de bevrijding en redding die Hij schenkt. De HERE wil dat we dáár ons uitgangspunt nemen. Pas als je zijn grote daden gedenkt, leer je de HERE echt kennen zoals Hij is. Nieuwtestamenteisch gezegd: we moeten beginnen bij wat God in Christus en zijn Geest voor ons gedaan heeft en bij wat Hij ons om Christus' wil schenkt. Kijk naar Kerst en Golgota en Pasen en Pinksteren. In het licht van Christus zie

je hoe de HERE is: hoe hartgrondig Hij de zonde haat en hoe ver Hij in zijn liefde gaat. Dan zie je hoe goed Hij is en hoe Hij tilt aan zijn recht. Als je ziet hoe Hij zijn enige Zoon prijsgeeft voor ons. En als je ziet dat Christus voor ons het kruis opging. Pas als je de HERE zó kent, sta je goed voorgesorteerd en ben je in staat om in de wereld om je heen te kijken. Dan beschuldig je Hem niet meer van zonde en wantrouw je niet aan zijn liefde. Dan gaan je ogen open voor zijn trouw en goedheid en genade. Hij heeft zijn eigen Zoon onze schuld op Zich laten laden. Zo'n God geef je toch niet de schuld van kwaad?! Die God verwijt je toch geen gebrek aan liefde?! En als je Hem kent als Schepper van hemel en aarde, dan denk je toch niet dat Hij machteloos is?! In het licht van het evangelie kun je pas zuiver spreken over zijn werk in de wereld. Dus: eerst Gods genade en liefde voor zijn volk zien, daarna kun je Hem pas zuiver opmerken in de wereld om je heen.

2. Als wij om ons heen kijken in de wereld en we zien allerlei ellende, dan zijn we altijd geneigd te redeneren vanuit een *recht* dat wij menen te hebben op gezondheid en welvaart. Dat zit er heel diep in bij ons: redeneren vanuit ons recht op geluk en genot. Als het ons slecht gaat, moet God Zich verantwoorden voor de manier waarop Hij met ons omgaat en onze – vermeende – rechten honoreert. Maar in de Bijbel zit dat anders. En ook in Psalm 145 is dat anders. Wij zijn zondaars, die Gods straf verdienen. De dichter ziet dan ook geen mensen die – al dan niet terecht – minder hebben dan anderen. Maar Psalm 145 ziet mensen die van zichzelf helemaal *niets* hebben! En die daar van zichzelf ook geen recht op hebben. Dat hebben ze verspeeld door hun schuld. Ze moeten voor hun brood – ja, voor hun brood: hun eerste levensbehoefte! – hun ogen op de HERE richten. Dát is onze positie: als zondaars hebben we nergens récht op. We leven van wat God ons geeft. God die rechtvaardig is, of Hij ons nu veel of weinig geeft. *Hij* hoeft Zich niet voor ons te verantwoorden. Wij moeten *dankbaar* zijn voor alles wat we *krijgen*. Dat is zijn goedheid over ons.
3. Er zijn velen die in nood verkeren en hun klacht tot de HERE opzenden. De dichter weet hoe mensen naar bepaalde dingen verlangen en die nodig menen te hebben. Maar het grootste wat de dichter voor een mens-in-nood kan bedenken, is dat *de HERE* nabij is. Als Hij dicht bij je is, hoef je nergens bang voor te zijn en kom je niks tekort. Aan Hem kun je je toevertrouwen. Dáárvan zingt de dichter. De HERE hoort je als je roept. Hij beschermt je en draagt je naar zijn hemels rijk. Uiteindelijk zal Hij je wensen bovenmatig verhoren: in zijn rijk dat komt. De HERE is nabij allen die Hem aanroepen in vast vertrouwen. Daarmee kun je alles aan! Dat geldt ook op de weg achter Christus aan: geen 'leuke' weg, maar een van kruisdragen en haat van de kant van de wereld. Maar je volgt de HERE en kent dus geen angst.
4. Maar is het leven niet vaak oneerlijk? Hebben goddelozen het niet vaak prima, terwijl Gods kinderen zitten in de hoek waar de klappen vallen? Jazeker. En dat weet de HERE. Hij laat dat ook niet zo. Eens zet Hij alle dingen recht. Hij is zijn kinderen trouw en doet allen die Hem liefhebben, eens delen in zijn luister. En allen die Hem afwijzen en de zonde liefhebben, vaagt Hij weg (vs. 20). Die doet Hij zijn eeuwige straf lijden. God doet recht!
Er zijn in deze wereld mensen die op verschillende wijzen rijk zijn of arm. Je kunt rijk zijn in geld en arm in God. Dan ben je er erbarmelijk aan toe. Je kunt beter arm zijn in bezit en geluk en gezondheid, maar rijk in God. Dan heb je een eeuwigheid tegoed van volmaakte vreugde. En van honderdvoudige vergoeding voor alles wat je hier je *tijdelijk* hebt moeten ontzeggen. Er is een God die recht doet. Groot is de HERE, Hem komt alle lof toe. Zijn grootheid werkt wel anders dan wij wel eens hopen. Dat komt omdat die ons

begrip te boven gaat en niet gebonden is aan onze wegen en theorieën. Gods grootheid is niet te doorgronden.

Elke dag

Groot is de HERE, Hem komt alle lof toe. Zijn grootheid is niet te doorgronden. Die houdt ook voor geen grens die wij zouden kunnen bedenken, halt.

Ook dat komt in de psalm uit. De dichter van Psalm 145 weet dat God elke dag zijn God en koning is en dat Hij dat eeuwig blijft. Daarom is er elke dag van het nieuwe jaar reden om Hem te prijzen. En dat blijft zo, tot in eeuwigheid. Dat houdt nooit op! Daarom is het de belijdenis van elke dag. Van alle dagen tot aan de voleinding van de wereld: goede dagen en kwade dagen, dagen van gezondheid en ziekte, dagen van rijkdom en armoede, dagen van werk en ontspanning, dagen vol liefde en dagen waarin het aankomt op volhouden. Laten we het elke zondag met en tot elkaar zingen: Groot is de HERE, Hem komt alle lof toe. Zijn grootheid is niet te doorgronden!